

6. Sevruk V. Ethnic crime in Ukraine. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ України. 2016. № 1 (11). С. 73–83.

7. Зозуля Є. В. Форми та методи міжнародної взаємодії органів національної поліції України в умовах воєнного стану. Актуальні питання протидії злочинності в умовах воєнного стану: збірник матеріалів Всеукраїнської науково – практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 25 листопада 2022 року). Кривий Ріг, 2022. С. 10–14.

8. Пирожков С. І. Протидія нелегальній міграції як чинник забезпечення національної безпеки України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 21.01.01. Київ, 2006. 18 с. 14.

9. Савін В. М. Міграційна політика як складова національної безпеки України. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. 2013. № 2 (30). С. 52–59.

10. Павленко С. О. Тактика виявлення та документування оперативними підрозділами нелегальної міграції як однієї зі сфер діяльності організованої злочинності. Проблеми законності. 2019. Вип. 147. С. 210–228.

11. Павленко С.О. Основи оперативно-розшукової тактики: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 624 с.

Книженко Оксана Олександрівна,
професор кафедри кримінального права
та кримінології Національної академії
Служби безпеки України, доктор
юридичних наук, професор

**ОЗНАКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ У ВЗАЄМОДІЇ З ДЕРЖАВОЮ-
АГРЕСОРОМ, НЕЗАКОННИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ,
СТВОРЕНИМИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ,
ЗОКРЕМА ОКУПАЦІЙНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ
ДЕРЖАВИ-АГРЕСОРА**

Законодавець, установивши в ч. 4 ст. 111-1 Кримінального кодексу України (КК України) кримінальну відповідальність за провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора, не розкриває ані ознак господарської діяльності, ані ознак такої взаємодії. Завдяки системному аналізу цієї норми можна виокремити

наступні ознаки такої господарської діяльності, які необхідно взяти до уваги, аби виявити зазначене кримінальне правопорушення.

1. Господарська діяльність може здійснюватися як на тимчасово окупованих територіях, так й поза її межами. Якщо господарська діяльність здійснюється поза межами окупованих територій, співпраця (взаємодія) можлива з державою-агресором. На окупованих територіях взаємодія переважно відбувається з незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора. Закон не обмежує взаємодію за територіальною ознакою, надаючи можливість взаємодіяти фактично на будь-якій території.

2. Господарська діяльність може здійснюватися як легально, тобто бути зареєстрованою, так й нелегально, без реєстрації. У другому випадку процес доказування набагато ускладнюється, оскільки йдеться про «тіньову» господарську діяльність.

3. Ця діяльність обов'язково має здійснюватися у взаємодії з тими суб'єктами, що визначені у цій нормі.

Буквальне тлумачення закону про кримінальну відповідальність засвідчує, що здійснення господарської діяльності за відсутності ознак взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора не є кримінально караним діянням. Тобто здійснення будь-якої господарської діяльності на тимчасово окупованих територіях автоматично не визнається кримінально караним діянням. Законодавець криміналізував провадження господарської діяльності, яка здійснюється саме у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора.

Термін «взаємодія» у тлумачних словниках визначається як взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким, чим-небудь [1, с. 177]. Тобто йдеться про погоджену діяльність. Такою не можна визнавати сам порядок реєстрації суб'єкта господарської діяльності, проходження реєстраційних процедур у квазідержавних утвореннях, що мають місце на тимчасово окупованих територіях. У здійсненні реєстраційних процедур діють імперативні процедури. Для господарської діяльності необхідні диспозитивні засади, згода сторін. З огляду на зазначене, не можна ототожнювати проходження реєстраційних процедур з фактом проведення господарської діяльності.

Взаємодія суб'єкта господарської діяльності з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора можлива у разі укладення різноманітних угод з

такими органами, або їх представниками. Для прикладу, це може бути виготовлення захисник сіток, що використовуються під час воєнних дій, постачання харчування для незаконних збройних чи військових формувань, оренда та надання приміщень державі-агресором, незаконним органами влади, створеними на тимчасово окупованій території чи їх представникам тощо. Вичерпний перелік таких дій дати неможливо. Окремо зазначу, що участь у тендері – це також взаємодія.

Необхідно зауважити ще й на тому, що не всі укладені угоди одномоментно свідчитимуть про наявність колабораційної діяльності. Передусім йдеться про вирішення гуманітарних питань, що мають місце на тимчасово окупованих територіях. Їх розв'язання часто пов'язане із домовленостями з окупаційною владою чи державою-агресором. Розв'язання гуманітарних питань не можна визнавати такими діями, що шкодять суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України. А саме відзначене є об'єктом колабораційної діяльності.

4. Господарська діяльність, відповідно до ст. 3 Господарського кодексу України, може здійснюватися як з одержанням прибутку, так й без такого. Господарська діяльність, що здійснюється без одержання прибутку, цілком може здійснюватися у співпраці з державою-агресором чи тимчасовими окупаційними органами й завдавати шкоду основам національної безпеки України. Наприклад, таке можливе у випадках утворення благодійних фондів, що співпрацюють із державою-агресором, або окупаційною адміністрацією. На кошти цих фондів може куплятися, приміром, військове обладнання для окупаційної влади.

5. Здійснювати цю діяльність може не тільки громадянин України, а й іноземець та особа без громадянства, оскільки законодавець у ч. 4 ст. 111-1 КК України, як, приміром вказано у ч.ч. 1-3, 5, 7 цієї статті. З цього приводу хочу відзначити, що судова практика пішла таким шляхом, що до відповідальності притягаються саме громадяни України. Це дало підстави про обговорення відповідних змін до чинного кримінального законодавства в цій частині.

Таким чином, зазначені вище ознаки господарської діяльності дозволять під час проведення оперативних-розшукових заходів виокремити кримінально каране діяння від правомірних вчинків.

Список використаних джерел

1. Сучасний тлумачний словник української мови: 60 000 слів / Уклад. Н. Кусайкіна, Ю. Цибульник; За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубінінського. Х.: ВД «ШКОЛА», 2011. 784 с.